

ADVOKATFIRMA
CHRISTIAN HARLANG

Justitsminister Morten Bødskov

Folketingets udvalg for forretningsorden
v./formand Mogens Lykketoft

Folketingets Retsudvalg
v./formand Karina Lorentzen Dehnhardt

11. maj 2012
CHA/kik

BEMÆRKNINGER

TIL:

Udkast af 11. april 2012 fra Justitsministeriet, lovafdelingen til kommissorium for en undersøgelseskommission om den danske krigsdeltagelse i Irak og Afghanistan.

1. Baggrund for nærværende henvendelse

Undertegnede er advokat i samtlige de retssager, der vedrørende tortur i Irak er verserende ved domstolene, jf. udkastets punkt 5 tredje afsnit, hvorfor jeg tillader mig at fremkomme med følgende bemærkninger til brug for den endelige fastlæggelse af kommissorium og tidsfrist for undersøgelserne:

2. De ved domstolene verserende sager

Afghanistan

Der foreligger 1 verserende sag, nemlig den af advokat T. Trier d. 29. maj 2007 anlagte sag, hvori der er afsagt dom ved Østre landsret, der er påanket til Højesteret, som har oplyst at hovedforhandlingen af sagen finder sted i februar måned 2013.

Følgelig kan det forventes, at denne sag vil være endeligt afsluttet ved de danske domstole i marts 2013, altså om ca. 10 måneder.

Irak

Der foreligger sammenlagt 9 verserende sager anlagt af undertegnede. Disse 9 sager er p.t. under den processuelle forberedelse indledt i oktober 2011 ved Østre landsret. Det forventes at der berammes hovedforhandling til afholdelse på et tidspunkt i vinteren 2012/2013. Sagskomplekset er påbegyndt ved en stævning modtaget af Københavns Byret d. 13. september 2011.

Såvel i Afghanistan- - som i Irak - sagerne har Københavns Byret efter sagsøgernes begæring jf. retsplejelovens § 226, som principielle henvist til behandling hos Østre landsret som 1. instans, hvorved appelinstanten automatisk er Højesteret.

Der foreligger således judicielle afgørelser om, at sagerne skal anses for principielle, og dermed af domstolene behandles som sådanne.

3. Varigheden af undersøgelseskommissionen

Af udkastets punkt 6 fremgår det, at

"undersøgelseskommissionen bør tilrettelægge sit arbejde, således, at den så vidt muligt kan afgive beretning om resultatet af sin undersøgelse senest fem år efter, at kommissionen er endeligt nedsat."

I forhold til de nævnte sager, er det klart unødvendigt med så lang en frist.

Afghanistan – sagen kan, jf. ovenfor, forventes afsluttet ved Højesteret marts 2013.

Vedr. Irak-sagerne kan jeg henvise til følgende:

De danske domstole er, ifølge almindelige retsprincipper, herunder den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6 om adgang til effektiv, retfærdig rettergang, forpligtet til at sikre at sager afgøres indenfor rimelig tid. Østre landsrets afgørelse i 1. instans forventes jf. ovenstående at foreligge indenfor mindre end et år, d.v.s. i første halvår 2013. Behandlingen fra Højesteret bør kunne afsluttes indenfor et år herefter (første halvår 2014).

Det bemærkes, at den meget omfattende realitetsbehandling af spørgsmålet om grundlovmæssigheden af suverænitetsoverdragelsen ved Maastricht-traktaten kunne behandles af Højesteret indenfor tidsrummet af juli 1997 (Højesterets modtagelse af ankestævningen) frem til april 1998 (Højesterets dom af 6. april 1998, UfR 1998.800H). Siden da er der gennemført den såkaldte domstolsreform, hvorved 2. instans-princippet er flyttet et niveau ned (alle sager skal herefter uanset størrelse og betydning anlægges ved byretten, hvorved Højesteret ikke længere er almindelig ankeinstans, hvilket i 2007 ifølge forarbejderne på foranledning af Højesteret selv, er indført for at give Højesteret

"bedre tid til at behandle principielle sager".

Det bør derfor klart være muligt for, at Højesteret kan behandle Irak-ankesagen, således at en retsafgørelse kan foreligge i hvert fald inden udløbet af 1. halvår af 2014. Det er alene et spørgsmål om vilje.

4. To hovedtema i i een kommission

Der foreligger to uafhængige hovedtemaer for undersøgelse og rapportskrivning.

Udkastet nævner som det ene tema, at undersøgelseskommissionen skal undersøge og redegøre for:

- (1) På hvilket grundlag regeringen i foråret 2003 besluttede, at Danmark skulle deltage i krigen i Irak.
- (2) Om de folkeretlige forpligtelser, som påhviler Danmark, er blevet overholdt i forbindelse med tilbageholdelse af personer under den danske krigsdeltagelse, henholdsvis i Irak og i Afghanistan.

Der består ikke nogen saglig nødvendig grund til, at en og samme undersøgelseskommission skal belastes med at undersøge begge disse omfattende og forskellige hovedtemaer, tværtimod tilsiger også det tidsmæssige hensyn, at denne sammenlægning ikke bør finde sted.

Danmark er i øvrigt ifølge Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3 forpligtet til at fremme undersøgelser af mistanke om tortur med behørig hurtighed og effektivitet, jf. fast praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.¹

Der er allerede gået mange år siden de mulige krænkelse fandt sted. Gives der Kommissionen en så lang frist som 5 år, vil dette i sig selv indebære en overtrædelse af EMRK artikel 3, hvilket regeringen m.v. selvfølgelig ikke bør udsætte sig for.

¹ Jf. bl.a. sagerne Denis Vasilyev mod Rusland (dom af 17. december 2009), Labita mod Italien (dom af 6. april 2000), Kurt mod Tyrkiet (dom af 25. maj 1998), m.fl. Se endvidere landsdommer Jon Fridrik Kjølbro: "Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - for Praktikere", 3. udgave 2010, s. 212 – 215.

Det bemærkes i den forbindelse, at der ifølge foreliggende oplysninger også fra militære myndigheder er betydeligt flere irakere, der muligt har været udsat for tortur under dansk ansvar.

Det må således ud fra såvel praktiske som retssikkerhedsmæssige synspunkter betegnes som stærkt uhensigtsmæssigt, at disse to hovedtemaer sammenlægges til en kommission.

Betydningen og indholdet af hver enkelt af disse – uafhængige – hovedtemaer bør, jf. Lov om Undersøgelseskommisioner placeres i to respektive kommissioner.

Som advokat for sagsøgerne i de ovennævnte sager, ser jeg på mine klienters vegne frem til domstolenes endelige afgørelser af mine klienters krav.

Ud fra overordnede samfundsmæssige hensyn har mine klienter, ligesom den danske befolkning og andre mulige ofre i det hele taget, en væsentlig anerkendelsesværdig interesse i, at resultatet af de indgående undersøgelser og den derefter mulige ansvarsplacering ikke i helt unødvendigt omfang forsinkes i årevis.

Derfor er det efter min opfattelse ganske oplagt, at en seriøs behandling må indebære etablering af to respektive kommissioner, der hurtig sættes i gang med arbejdet og gives en passende frist på f.eks. 2 år og 6 måneder.

Sagligheden af at nedsætte to kommissioner er i øvrigt særligt evident, når det tages i betragtning, at ovenstående emner (1) og (2) vedrører vidt forskellige forhold:

Ad (1)

Temaet angår mellemlstatlige forhold. Der verserer ingen retssager herom. Højesteret har i grundlovssagen i sin dom af 10. marts 2011 (UfR 2010.1547H) afvist, at skulle være søgsmålskompetence i sagen, i øvrigt på den bemærkelsesværdige måde, at man har begrundet dette med alligevel at tage stilling til realiteten og fastslå, at uanset alle retskilder (forarbejderne i 1953, enig intention udtrykt i tinget, 50 års enig retsvidenskab m.v.) mente retten alligevel, at 1953-tilføjelsen i grundlovens § 19, stk. 2, alligevel ikke har gjort grundlovsnormen konform med folkeretten, endda selvom dette er retstilstanden i Norge, Sverige, Tyskland og Holland, og her i landet udtrykkeligt var forudsat i folkeafstemningen om grundloven.

Indtil en evt. grundlovsændring ligger dette tema derfor dødt.

Ad (2)

Temaet angår den enkelte stats (Danmarks) ansvar overfor individer, altså individual-behandlingen i forhold til Danmarks forpligtelser ifølge regler for krigsførelse m.v., og dette angår tidsrummet efter (1).

I tilfælde af, at der alligevel nedsættes een - og kun een - kommission, bør man være opmærksom på følgende mulighed:

Kommissionen kan sammensættes og arbejdsmæssigt forudsættes tilrettelagt således, at der i hvert fald i de indledende faser kan arbejdes i to "afdelinger", men naturligvis med samme formand.

Derved kunne det også undgås, at den samme kommission bliver forsinket af sit arbejde med (1) og (2) ved, at skulle afvente resultatet af undersøgelser m.v., der ikke vedrører vedkommende tema (enten 1) eller (2).

ADVOKATFIRMA
CHRISTIAN HARLANG

Dersom der måtte være interesse for yderligere oplysninger om de verserende retssager, er man velkommen til at kontakte undertegnede.

Med venlig hilsen

Christian Harlang.